

УДК 377.5-055 (045)

DOI 10.31651/2524-2660-2018-13-57-61

ORCID: 0000-0003-1762-5894

КЛОЧКО Лариса Іванівна,
кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри практики англійської мови,
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка, Україна
e-mail: Eterenko@ukr.net

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ТА ЗМІСТОВІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ В АМЕРИКАНСЬКИХ ЖІНОЧИХ КОЛЕДЖАХ

***Анотація.** Досліджено процесуальні особливості навчання в жіночих коледжах США. Систематизовано стадії десятиступеневої моделі реалізації принципу інтердисциплінарності. Здійснено компаративний аналіз функцій викладача і студента на кожній із стадій. Виокремлено змістові засади педагогічного процесу в американських жіночих коледжах. З'ясовано, що в жіночих коледжах навчальні курси є жінко-зентровані та гендернозбалансовані. Досліджено концептуальні засади гендерно-збалансованого курсу з фітнесу.*

***Ключові слова:** жіночий коледж; гендер; США; модель; принцип інтердисциплінарності; жінко-зентрований навчальний курс; гендерно-збалансований навчальний курс; С. Жоленде; фітнес.*

Постановка проблеми. За останні роки політика гендерної рівності як у суспільстві загалом, так і в освітній сфері стала одним із пріоритетних напрямів діяльності у країнах-членах Європейського Союзу. Уважається, що суспільство не може бути цілковито демократичним, якщо в ньому є якісь форми дискримінації, зокрема, гендерної. Значну увагу до цієї проблеми підтверджують і науково-практичні конференції, що присвячені гендерній рівності у сфері вищої освіти і проводяться в Європі. За минуле десятиліття в українській педагогічній науці надзвичайно виріс інтерес до нестандартних методів і форм гендерно зорієнтованого навчання. Це пов'язано з потребами суспільного розвитку, задоволенням освітніх запитів кожної особистості та з прийняттям ряду законодавчих актів, які регламентують діяльність закладів освіти, а також забезпечують входження України в освітні програми ЮНЕСКО з метою створення прямих зв'язків із зарубіжними країнами у галузі освіти, а саме: Державної національної програми «Освіта» (Україна XXI століття), Національної доктрини розвитку освіти та науки, Закону «Про вищу освіту», – адже освітні послуги мають чітко відповідати освітнім потребам. Жіноча освіта є глибоко традиційною, оскільки бере свої початки у глибині віків, та інноваційною, оскільки базується на методології гендерного, особисто зорієнтованого і персоналізованого підходів.

Зауважимо, що основними установами, які замовляють проведення наукових досліджень у площині жіночої освіти у США, є Національна академія наук цієї країни (National Academy of Science), Національна дослідницька рада (National Research Foundation) і Фонд Форда (Ford's Fund). Вищезазначені дослідження проводяться на базі таких освітніх інституцій, як Каліфорнійській університет, Національний інститут здоров'я, Національний університет технічних досліджень і Національна педагогічна академія. Тому вивчення американського педагогічного досвіду щодо процесуальних і змістових засад здійснення навчально-виховного процесу є необхідним для України, оскільки наша держава ще стоїть на шляху введення гендерних підходів у вищу освіту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проведений аналіз сучасних соціологічних і науково-

педагогічних джерел засвідчує, що процесуальні та змістові аспекти діяльності жіночих освітніх інституцій та їх місце в контексті розвитку шкільництва були в полі зору багатьох дослідників. Вітчизняними науковцями розглядалися особливості становлення середньої жіночої освіти в Україні (Т. В. Сухенко, К. Л. Кобченко, Т. В. Тронько, Л. М. Єршова). Однак і до нині відсутні праці щодо системного аналізу процесуальних і змістових аспектів навчання в жіночих коледжах інших країн.

Мета статті полягає у виокремленні процесуальних і змістових засад педагогічного процесу в американських жіночих коледжах.

Викладення основного матеріалу дослідження. Нині гендерна освіта є основною формою відтворення конструктивної взаємодії різних навчальних галузей. У рамках цієї конструктивної взаємодії розглядаються питання змісту освіти і методів навчання. Освіта не закінчується здобуттям кінцевого завершеного знання. Вона рефлексивна, оскільки завершується усвідомленням процесу своєї діяльності, розглядом та оцінюванням її форм. Важливим аспектом гендерної освіти у вищій школі є зміна підходів до викладання різних дисциплін у цілому. Використання інноваційних методик необхідне, бо гендерна освіта має на меті не просто дати студентам обсяг знань, але й зруйнувати стереотипи їхньої поведінки й мислення. У високорозвинених країнах впровадження гендерного підходу в освіту розуміється як розширення життєвого простору для розвитку індивідуальних здібностей і задатків кожної людини, вивільнення мислення педагогів від статево-рольових стереотипів. Одним із актуальних шляхів реалізації гендерного підходу в освіті є розвиток системи жіночих навчальних закладів.

Саме в жіночих освітніх інституціях вперше була запроваджена десятиступенева модель реалізації принципу інтердисциплінарності, розроблена С. Жоленде. З огляду на вище зазначене, виникає потреба здійснення ґрунтовного аналізу особливостей діяльності викладача та студенток на кожній стадії. «Співання старих пісень» характеризується тим, що студентки починають сприймати будь-який навчальний курс, асоціюючи його з раніше здобутими знаннями з інших дисциплін або ж з фахом своєї підготовки. На цій стадії викладач повинен сформулювати якомога більше проблемних питань, спрямованих на встановлення зв'язків між раніше здобутими знаннями з інших дисциплін, що допоможе студенткам систематизувати раніше набуті відомості. На стадії «З іншої сторони краще» студентки починають вперше доходити висновків про складність встановлення фундаментальних міждисциплінарних зв'язків та необхідність більш ґрунтовного вивчення не тільки даного курсу, а й здобуття додаткових знань з раніше вивчених навчальних предметів. Роль викладача полягає у тому, щоб скерувати процес отримання додаткових знань у правильному напрямку, враховуючи сучасні дослідження та здобутки науковців. Етап «Повернення до абстракцій» характеризується тим, що студентки стикаються зі складністю інтеграції матеріалу, що вивчається у даному курсі та щойно набутими додатковими знаннями. Головною функцією викладача на цій стадії є розвиток у студенток вмінь аналізувати та синтезувати інформацію, використовуючи такі методи як аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, моделювання, що впливає на підвищення ефективності педагогічного процесу. Стадія «Невміння сформулювати дефініцію» характеризується тим, що студентки, проаналізувавши визначення одного й того ж поняття, що пропонується дослідниками різних наукових шкіл часто не можуть самостійно дати дефініцію, інтегруючи знання з різних навчальних курсів. Викладач, у свою чергу, повинен сформулювати у студенток вміння виокремлювати найбільш суттєві риси дефініцій, що пропонуються кожною науковою школою та формулювати власне визначення, аргументуючи доцільність вміщення у нього саме зазначених характеристик об'єкта чи явища.

Характерною ознакою етапу «Проходження трави, що росте пучками» є те, що студентки вперше приймають участь у дискусіях, що вимагають інтеграцію знань з декількох навчальних курсів. Як правило, студентки опрацьовували різні наукові джерела, що сприяє тому, що вони починають аналізувати та зіставляти інтерпретацію певного концепту різними науковими школами. На наше переконання, саме викладач повинен прослідкувати, щоб під час проведення дискусії було залучено якомога більше знань з інших дисциплін та відображено як найбільше поглядів різних наукових шкіл. На етапі «Гра скляними кульками» студентки продовжують представляти власні дефініції аудиторії та проводити взаємний аналіз істинності запропонованих визначень, керуючись здобутими знаннями. Викладач слідкує за тим, щоб взаємоаналіз дефініцій був аргументованим методологічними та теоретичними засадами аналізу досліджуваних проблем, що сприяє формуванню умінь здійснення об'єктивної самооцінки. На етапі «Велика невдача» студентки доходять висновку, що ніхто не зміг запропонувати найбільш комплексного визначення, оскільки групове визначення було сформульоване шляхом використання елементів декількох запропонованих визначень. Викладач повинен допомогти кожній студентці з'ясувати, які ще додаткові знання та з яких навчальних дисциплін вона має отримати з метою більш фундаментального вивчення запропонованого курсу.

На етапі «Що зі мною сталося?» студентки вперше проводять самоаналіз здобутих знань та рівня розвитку вмінь і навичок. Викладач має навчити кожну студентку здійснювати самоаналіз рівня здобутих знань з метою адекватної корекції індивідуальної навчальної траєкторії, що є передумовою здійснення ефективної навчальної діяльності протягом усього життя. Стадія «Знайомство з ворогом» характеризується тим, що студентки починають вперше аналізувати методи та принципи дослідження, що використовуються дослідниками різних фундаментальних шкіл. Викладач має прослідкувати, щоб студентки навчилися виокремлювати спільні та відмінні методи дослідження, що використовуються дослідниками різних наукових шкіл. Період «Справжній початок» присвячений тому, щоб студентки здійснили самодіагностику рівня здобутих знань з інтердисциплінарної перспективи. У функції викладача входить оцінка рівня здобутих теоретичних знань та розвитку практичних вмінь [10].

На наше переконання, саме запровадження десятиступеневої системи реалізації принципу інтердисциплінарності сприяє не тільки формуванню у студенток вміння встановлювати міждисциплінарні зв'язки та індивідуалізації навчального процесу, а й створення необхідних умов для підвищення рівня педагогічної майстерності викладача та адекватної корекції його індивідуальної навчальної траєкторії.

Американські дослідники С. Блеер та Р. Пефенбергер зазначають, що особливістю навчання у жіночих освітніх інституціях є те, що всі навчальні курси є жінкозцентровані та гендернозбалансовані, адже гендер – це перспективний елемент, що має бути врахований при розробці будь-якого курсу для підвищення рівня свідомого вивчення навчального матеріалу [1; 7].

Як приклад проаналізуємо особливості концептуальних засад курсу з фітнесу, що проводиться у жіночих коледжах. Особливістю даного курсу є те, що при його розробці були використані принципово нові результати досліджень у галузях фізіології вправ, біомеханіки та спортивної медицини, а саме повздовжні зрізи виміру рівня здоров'я жінок, а не лише чоловіків, що характерно для навчальних курсів, які були розроблені у освітніх інституціях спільного навчання чоловіків та жінок. На наше переконання, даний курс є гендерно збалансованим, тому що основною метою його розробки є покращення рівня здоров'я не студентів без врахування приналежності до певної статі, а саме жінок. Дослідники Національного інституту здоров'я жінок

декларують, що навчальний курс може бути гендерно-збалансований та жіноцентований, якщо не менше ніж 50% навчального матеріалу розроблено на основі аналізу досліджень проведених за участю жінок.

На думку С. Блеера та Р. Пефенбергера доцільним є виокремлення таких ключових завдань курсу з фітнесу у жіночих коледжах: здійснення профілактики захворювань статеві системи, які характерні лише для представників жіночої статі – передменструальний синдром, народження дитини шляхом кесаревого розтину, рак яєчників та аменорея; проведення комплексу заходів по профілактиці захворювань ендокринної системи, які у більшості випадків зустрічаються не у чоловіків, а у жінок – дисфункції щитовидної залози та цукровий діабет; виокремлення комплексу вправ, регулярне виконання яких сприятиме зниженню рівня можливості виникнення остеопорозу кісток у жінок [1; 7].

Висновки та перспективи подальших розвідок. Проведене дослідження дозволило зробити такі висновки: запровадження десятиступеневої системи реалізації принципу інтердисциплінарності сприяє не тільки формуванню у студенток вміння встановлювати міждисциплінарні зв'язки та індивідуалізації навчального процесу, а й створення необхідних умов для підвищення рівня педагогічної майстерності викладача та адекватної корекції його індивідуальної навчальної траєкторії. особливістю навчання у жіночих освітніх інституціях є те, що всі навчальні курси є жіноцентовані та гендернозбалансовані, адже гендер – це перспективний елемент, що має бути врахований при розробці будь-якого курсу для підвищення рівня свідомого вивчення навчального матеріалу.

Проведене дослідження не вичерпує зазначену проблему. Особливо перспективним може бути вивчення структурних характеристик педагогічного процесу у жіночих коледжах США.

References

1. Blair, S. (1995). *Changes in Physical Fitness and All-course Mortality: A Prospective Study of Healthy and Unhealthy Men*. Journal of the American Medical Association. № 273. P. 1093 –1098.
2. Fuchs, C. (1995). *Alcohol Consumption and Mortality among Women*. New England Journal of Medicine. № 332. P. 1245 –1250.
3. Klein, J. (2006). *Crossing Boundaries, Knowledge, Disciplinarity and Interdisciplinarity*. Charlottesville : University Press of Virginia.
4. Kolb, D. (1994). *Experiential Learning: Experience as a Source of Learning and Development*. Englewood Cliffs : Prentice-Hall.
5. Lippard, L. (1989). *Both Sides Now*. Heresies. № 6. P. 29 –34.
6. Molesworth, H. (1999). *In Contemporary Feminism: Art Practice, Theory and Activism – An Intergenerational Perspective*. Art Journal. № 58. P. 20 – 21.
7. Paffenbarger, R. (1986). *Physical Activity, All-Cause Mortality and Longevity of College Alumni*. New England Journal of Medicine. № 315. P. 605 – 613.
8. Pollock, G. (1996). *Theory, Ideology, Politics: Art History and its Myths*. Art Bulletin. №78. P. 16 – 22.
9. Pollock, G. (1998). *Vision and Difference: Femininity, Feminism and the History of Art*. London and New England: Routledge.
10. Sjolander, S. (2005). *Long-Term and Short-Term Interdisciplinary Work: Difficulties, Pitfalls and Built-In Failures*. Sweden: Linkoping University.
11. Widerberg, K. (1996). *Teaching Gender Through Writing Experience Stories Women's Studies*. International Forum. №21. P. 193–198.

Abstract. *KLOCHKO Larisa Ivanivna. Procedural and content peculiarities of teaching in American women's colleges.*

Introduction. *During the last decades the policy of gender equality in society and in educational sphere became the main direction in activity of European Union countries. It is thought that society cannot be totally democratic, if there are any forms of discrimination, in particular gender one. Scientific conferences prove that attention is paid to gender equality in the sphere of*

higher education. During the last decade Ukrainian pedagogical science is interested in new methods, forms and techniques of teaching. It is connected with needs of society development, fulfillment of educational requirements of every personality and enactment of certain laws, which control functioning of educational establishments and provide inclusion of Ukraine in UNESCO educational programs.

Purpose. The aim of the article is to analyze procedural and content peculiarities of teaching in American women's colleges.

Results. Nowadays gender education is the main form of representation of constructive interaction of different educational spheres. Content of education and methods of teaching are viewed in borders of this constructive interaction. Education is not finished by acquisition of knowledge. It is reflexive, for it is finished by understanding of activity, understanding of its forms an general evaluation. Changes of teaching methods in different subjects are an important aspect of gender education in higher school. It is necessary to use new methods, because gender education is aimed not only at giving students knowledge, but at destruction of their behavior and thinking stereotypes. Establishment of gender approach in higher education is viewed as broadening of life experience for development of individual inclinations of every student, destruction of gender stereotypes in teachers' outlook. Development of system of women's educational establishments is one of the ways of gender approach fulfillment. Ten-stage model of interdisciplinary principle fulfillment was firstly proposed in women's colleges. The first stage is characterized by perceiving of new material by students taking into account previously acquired knowledge from different subjects. The second stage is characterized by difficulties in establishments of interdisciplinary links and necessity to acquire new knowledge. The third stage is characterized by difficulties in integration new material and previously learned information. The fourth stage is characterized by disability of students to give their own definition taking into account definitions, which were proposed by different scientific schools. The fifth stage is characterized by participation of students in discussions, which demand integration of knowledge from different fields. The sixth stage is characterized by representation by students of their own definitions and by their analysis. The seventh stage is characterized by understanding that nobody was able to propose complex definition, for group definition was composed by adding elements from different definitions. The eight stages is characterized by students' self-analysis of acquired knowledge and developed skills. The ninth stage is characterized by analysis of different methods and principles of research, which are applied by different scientific schools. The tenth stage is devoted to self-analysis of acquired knowledge on the basis of interdisciplinary perspective.

Originality. Establishment of interdisciplinary principal ten-stage model helps not only to develop ability to trace interdisciplinary links and personalize educational process, but helps to create environment, which is beneficial for development teacher's pedagogical skills. All courses in women's colleges are women-centered and gender-balanced, for gender is a perspective element, which should be taken into account during development of any course for increasing the level of material understanding. Fitness course is gender-balanced if it is aimed at prevention of particularly female diseases and illnesses, which in most cases are more widely spread among women than men.

Conclusion. Conducted research gives us possibility to make the following conclusion: interdisciplinary principal ten-stage model is aimed at development skills of tracing interdisciplinary links, personalization of learning process, perfection of teacher's style. The most widely spread peculiarity of teaching process in women's colleges is women-centered and gender-balanced courses, for gender is a perspective element, which is taken into account during development of any course.

Key words: women's college; gender; USA; model; interdisciplinary principal; women-centered course; gender-balanced course; S. Sjolander; fitness.

Одержано редакцією 30.08.2018
Прийнято до публікації 07.09.2018